

Zimbabve'de Flu Darbe

Son günlerde dünya medyasına konu olan Zimbabve'nin siyasi durumu, askerî darbeleri tekrar Afrika'nın gündemine getirdi. Ordunun siyaset üzerinde baskı oluşturarak Robert Mugabe'yi istifaya zorlaması yeni bir darbe türünü ortaya çıkarttı. Askerin daha vicdanlı, insaflı ve dostça görüldüğü bu darbe senaryosunda flulaştırılan süreçte, darbeyi destekleyen sivil unsurlara da rol verildi. Halk, medya ve muhalif grupların önü açılarak darbe tamamlanmış oldu. Böylece askerın girişimi de meşrulaştırılarak darbe olmaktan çıkarıldı, ülkeye istikrar kazandıracak demokrat bir hamle olarak sunuldu.

Lanse edildiği gibi iyi niyetli bir şekilde sadece kötü bir idareyi devirmek adına hareket edilmişse bile Zimbabve'de gerçekleşen şey tam olarak bir darbeydi. Askerî unsurlar siyasete müdahil olarak normal şartlarda siyasilerin atmayacağı adımların atılmasını sağladılar. Devletin en üst kademesinde bir değişim gerçekleştirdiler. Ancak işin başından beri yapılan askerî müdahale darbe olarak isimlendirilmek istenmedi.

İki Kritik Gerekçe

Askerin darbe gerçekliğini flulaştırma çabasının iki nedeni bulunmaktaydı. İlki, SADC ve Afrika Birliği'nden gelecek kınamalardan çekiniliyordu (Burada Batı'yı saymıyorum bile, çünkü Batılı devletler darbenin gerçekleşmesine zaten dünden razıydı.). İkincisi, Robert Mugabe'nin geçmişine duyulan minnet nedeniyle kamuoyu önünde kötü bir imaj oluşması istenmemişti. Mugabe, despotik diktatör olarak görülsede neticede Zimbabve bağımsızlık savaşının önder kişisiydi. Mugabe'nin imajının yara alması demek bağımsızlık savaşının lekelenmesi demek olacaktı. ZANU-PF içindeki baş aktörlerin ve ordu generallerinin de bağımsızlık savaşında yer aldığı düşünülürse bu kimsenin işine yaramazdı.

37 yıllık iktidarına veda eden Robert Mugabe'nin geçtiğimiz salı günü istifa ettiğini duyurmasıyla darbe süreci tamamlandı. Zimbabve ordusu böylece tarihinde ilk kez darbe yapmayı öğrenmiş oldu. Bu nedenle bundan sonraki siyasi süreçler bu gerçeğin gölgesinde şekillenmek zorunda. Mugabe'ye yöneltilen askerî baskının bundan sonraki siyasi aktörlere de her an yöneltilebileceği gerçeği ayan beyan ortada durmakta.

Mnangagwa Yeni Lider

93 yaşındaki Mugabe'den sonra ordunun hamlesiyle ZANU-PF başkanlığına getirilen Emmerson Mnangagwa artık ülkenin yeni lideri. 1980 yılında Ulusal Güvenlik Bakanı olarak siyasi kariyerine başlayan Mnangagwa, "tımsah" lakabı ile biliniyor. Bu süreçte de ortaya çıktığı gibi devlet içinde eli kolu derin yerlere uzanıyor. Diğer bir husus da Mnangagwa'nın Mugabe döneminde yapılan pek çok insan hakkı ihlallerinde parmağının bulunması. Özellikle 1983 yılında 20 bin kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan Gukurahundi olayındaki başrolü nedeniyle Zimbabve'deki bazı etnik gruplara güven vermiyor.

Ülkede Emmerson Mnangagwa üzerinden büyük bir umut ve değişim havası yaratılmış durumda. Ama şu unutulmamalıdır ki, Mnangagwa halkçı bir lider değil. Son günlerde takındığı radikal tavır ise ancak kendi şahsi hesaplarının suya düşmesi sonucu ortaya çıktı. Mugabe tarafından görevinden kovulmasaydı belki de böyle bir çıkışı hiçbir zaman olmayacaktı. Belki de daha işin başında şu sorulmalı: Hizmet ettiğin bu sistem madem bu kadar kötüydü neden daha önce rejime karşı tavır almadın? Şahsi kariyerinin tehlikeye girmesi mi gerekliydi illa?

Batı medyasının Mnangagwa'nın arkasında durarak darbeyi desteklemesi İngilizlerin Mugabe'ye duydukları öfkeden kaynaklanıyor. Henüz tarihi kesinleşmeyen seçime kadar geçici hükümet başkanlığı için yemin eden Mnangagwa şimdilik geçici bir çözüm. Seçim takvimi belli olduğunda duruma göre Mnangagwa'ya verilen destek çözülebilir. Sonuç itibarıyla Mnangagwa'nın şimdiki kurtarıcı imajını yerle bir edebilecek oldukça yüklü bir malzeme, günü geldiğinde kullanılmak için beklemekte. Gukurahundi'deki ve darbedeki rolü bu malzemenin az bir kısmı sadece.

Seçimleri Bekleyip Görmek Lazım

Mugabe'nin düşüşü Zimbabwe için yeni bir dönem olarak görülebilir. Ama bu siyasi sistemin omurgasını oluşturan ZANU-PF iktidarının bittiği anlamına gelmemekte. ZANU-PF tek parti iktidarını Mnangagwa ile bir süreliğine daha sürdürmeye çalışacak. Ülkede gerçek bir değişimin olup olmayacağı 2018'de yapılması planlanan seçimde ortaya çıkacaktır. Muhalif partilerin seçime özgür bir şekilde katılımı sağlanırsa işte o zaman ülke siyaseti için bir değişim söz konusu olabilir.

Son olarak şunu da belirtmek durumundayız ki, Zimbabwe nedeniyle oluşan algının tam aksine aslında Afrika'da darbelerin önemi giderek azalma eğilimindedir. Afrika Kalkınma Bankası'nın 2012 yılında yayınladığı *Political Fragility in Africa* raporuna göre 1960-2012 yılları arasında kıtada 200'ün üzerinde darbe girişimi gerçekleşmiş. Bunların bir kısmı başarıya ulaşırken bir kısmı da başarısız olmuş. Rapora göre en fazla darbe Batı Afrika ülkelerinde, en azı da kıtanın güney ülkelerinde gerçekleşmiş. Başarıya ulaşan darbe sayısında da darbe girişimi sayısında da bariz bir düşüş var. En azından bu umut verici bir gelişme olarak görülmeli.

*Bu makale aynı tarihte Yeni Şafak web sitesinde de yayınlanmıştır.